

BURDUR MÜZESİNDEKİ YÖRESEL KADIN GİYSİLERİ, SÜSLEME VE İŞLEMELERİ

OYMAN, Rengin
TÜRKİYE/ТУРЦИЯ

ÖZET

Araştırma alanı, Burdur Müzesinin etnoğrafik eserler bölümündeki yöresel kadın giysileridir. Burdur yöresel kadın giysileri tarihi evler olan Taş oda ve Baki bey Konağı'nda sergilenmektedir.

Burdur'un yöresel kadın giysileri başa, sırtta ve ayağa giyilenler olarak üç biçimde incelenebilir.

Baş süslemeleri, başlıklar geçmiş yüzyıllar içinde oluşup, günümüze kadar gelmiş giyim-kuşam uygarlığımızın örneklerindendir. Başlıklar; fes, gırap, siyah yazma, baş altını, ciya, ak heril olarak incelenebilir. Sırtta giyilenler; Göynek, İç gömlek (zıbın), içlik (sıkma), iç don (top don), şalvar (bol don), bağırılık (yakalık), üç etek, peştamal, acem şalı, cepken (kepe), delme yelek, şal kuşak, önecek olarak isimlendirilir. Ayağa giyilenler: yün çorap ve çarıktır. Giysileri takılar tamamlar.

Burdur'un yöresel kadın giysileri'nde kullanılan kumaş cinsleri; Atlas (Saten), krep, kadife, bürümcük, Amerikan bezi, kaytan, ipek, tellidir. Burdur'un Yöresel Kadın Giysilerinde Kullanılan Süsleme Tekniği ise, Kordon Tutturma (Blonya İğnesi) tekniğidir. Kordon tutturma, desen özelliğine ve uygulanacak yere göre kordonun, ince iplikle elde veya makine da tutturularak yapılan bir nakış çeşididir.

Araştırma sonucunda, müzede sergileme ve depolama, restorasyon ve konservasyon konularında daha yoğun ve ayrıntılı çalışması gerektiği de gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşleme, süsleme, Burdur müzesi, kadın giysisi.

ABSTRACT

Regional Woman Clothes, Ornaments and Embroideries in Burdur Museum

Search field is the regional woman clothes in Etnographical handiwork section of Burdur Museum. Burdur regional woman clothes are exhibited in Taşoda and Bakibey Mansion which are historical houses.

Burdur regional woman clothes can be studied in three categories; as the ones worn on the head, on the body and feet.

Head Ornaments and Headdresses have been formed in the past centuries and they are samples of our dressing tradition that has reached to this day. Headdresses can be handled as; fez, girap, black head scarf, gold of head, ciya, white heril. The ones worn on the body are called Göynek, Inner shirt (Zıbın), İçlik (Sıkma), Inner trousers (top don), baggy trousers (bol don), bağırılık (yakalık), üç etek, loincloth, acem şalı, cepken (kepe), delme vest, shawl belt, önecek. Wool socks and sandals are worn on the feet. Jewels complement the dresses.

Fabric types used in Burdur Regional Woman Clothes are, satin, crep, velvet, gauze, American linen, braid, silk and Telli. The ornament technique preferred in Burdur regional Woman Clothes is the technique of Blonya (Kordon Tutturma). Kordon Tutturma (Cordon binding) is a type of embroidery, performed with the fastening of thin thread by a machine or by hand, depending on the pattern features and the surface of the fabric.

At the end of the research, it has been observed that on the areas of exhibition, storing, restoration and conservation in both of these houses.

Key Words: Embroidery, ornament, Burdur museum, woman clothe.

1. Giriş

Türk kültürünün zenginliği, ulusumuzun yaşadığı coğrafyalardan ve yaşadığı büyük tarihsel olaylardan kaynaklanmaktadır. Kültürümüz, kişisel kimliğimizin parçasıdır. Kültürel kimliğin giyimle yadsınamaz bir ilişkisi vardır. Giyim; yaşam biçimi, kültür ve felsefesinin bir yansımasıdır. Türk giyiminin en önemli özelliği, yüzyıllar boyunca aynı geleneksel çizgiyi koruması ve sokakta giysinin kumaşı dışında kişilerin maddi gücünü yansıtan veriler taşınamaması olmuştur. Çünkü; Türk toplumlarında giyim kültürü, Türk düşüncesi ve yaşam tarzına bağlı olarak gelişmiş, ileri, yüksek ve sanatsal bir düzeye ulaşmış, işlevsellikle beraber, estetik ve

kalıcı insancıl değerler kazanmıştır. Bu anlamda ülkelerin yöresel özellikler taşıyan giyim-kuşam kültürleri o toplumun yaşam biçimini de gösterir.

Burdur ilinin geleneksel yaşam kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan kadın giysileri önceleri Burdur müzesi Etnografik eserler bölümünde sergilenmiş, daha sonra ise Burdur merkez’de yer alan ve Burdur Valiliği tarafından düzenlenen Taşoda ve Bakibey Konağında sergilenmeye başlamıştır.

Araştırma alanı Burdur Taşoda ve Bakibey Konaklarında sergilenen yöresel kadın giysileridir.

2. Araştırma Bulguları

2.1. Taşoda Etnografya Müzesi

Burdur İli merkez Pazar Mahallesi, Veyis Sokak’ta yer alan “Taş Oda” 17. yüzyıl Osmanlı sivil mimarlık örneklerindendir. Adını, kesme taştan yapılmış baş odadan aldığı sanılmaktadır. Bir bahçe içinde yer alan iki katlı bu yapının, alt katı kesme taştan, üst katı kerpiçtendir ve yapıda ahşap malzemeye de çokça yer verilmiştir. Kesme taştan yapılmış olan alt katta sivri kemerli olarak iki yanı açık ve mazgal delikli iki penceresi bulunan iki oda yer almaktadır.

İkinci katta bütün kapılar sofaya açılmaktadır. Sofa çıkışında, sağda baş oda yer almaktadır. Taş odanın en eski ve diğer bölümlerine göre daha iyi korunmuş bölümü olan baş oda girişinde yüklük ve dolaplar, davlumbazlı ocak, Bursa kemeriyle ayrılmış bir seki kısmı bulunmaktadır. Oda da sofaya ve dışa bakan pencereler iki sıra halinde olup üst sıradakiler geometrik desenli, renkli vitraylı tepe pencereleridir. Alt pencereler kepenkli olup pencere pervazları kalem işi bitki motifleriyle süslüdür. Dolap ve pencerelerin üzerinde altın yaldızla, konak sahibine methiyeler yazılmıştır. Yüklüğün üzerinde tavana kadar olan bölümde mihraplar içinde vazolar ve çeşitli süs bitkileri kalem işiyle süslenmiştir.

Bursa kemeriyle ikiye ayrılmış olan ahşap tavanda daire ve yıldız biçimli süsler bulunmaktadır. Yıldızlar kalem işi kabartma tekniğiyle yapılmıştır; altın ve gümüş varaklıdır. Üst katta baş odanın dışında dört oda daha bulunmaktadır. Sofanın güneyinde dipte bulunan sandık odasında göbekli ahşap tavan vardır. Yüklüklerin yanında ise alçıdan karşılıklı iki şerbetlik göze çarpmaktadır. Sofada oturanların çevreden görünmemesi için ahşap kafeslerle çevrilmiş olduğu görülür (<http://www.burdurturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx>, 29.06. 2007).

Şekil 1: Taşoda Etnografya Müzesi Gelin Odası

2.2. Bakibey Konağı (Kocaoda)

Burdur merkez Değirmenler Mahallesi Paşa Köprüsü civarındadır. Kültür Bakanlığı tarafından restore edilerek hizmete sunulan yapı, plan ve süsleme bakımından 18. yüzyıl Osmanlı sivil mimarîsinin güzel bir örneğidir. Bu yapı 1800’lü yılların başında Reşit Bey üzerine kayıtlı görünmektedir. İki katlı olan yapının alt katı kesme taşlardan, üst katı ise ahşap ağırlıklı kerpiç malzemelerinden yapılmıştır. Alt katta ahır, ambar gibi bölümleri bulunan eve bahçeden taş bir merdivenle çıkılmaktadır.

Üst katta bahçeye bakan geniş bir eyvan bulunmaktadır. Eyvanın tavan kısmı süsleme ve ahşap işçiliği bakımından önemlidir. Çatı saçakları oymalı ağaç işçiliği bakımından güzel bir örnek teşkil eder. Eyvanın sol başındaki baş odada bulunan yüklük, dolap, pencerelerdeki işlemecilik ve tavandaki altın-gümüş varak işlemeciliği ve bitkisel motiflerle yapılan süslemeler çok güzeldir. Pervazların tümünde kalem işi süslemeler vardır. Tavan ortalarında altıgen yıldızlar bulunmaktadır (<http://www.burdurturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx>, 29.06.2007).

3. Burdur’un Yöresel Kadın Giysileri

3.1. Günlük Giyilen Giysiler

3.1.1. Başa Giyilenler

Baş süslemeleri, başlıklar geçmiş yüzyıllar içinde oluşup, günümüze kadar gelmiş giyim-kuşam uygarlığımızın örneklerindendir. Başlık giyimi bebeğin doğumu ile başlar, kadının ölümüne kadar sürer. Başlıklar gelenek ve göreneklere göre hazırlanır ve çeşitli malzemelerden yapılabilir. Başlıklarda bölge bölge, köy köy değişiklikler görülür.

- **Fes:** Keçeden yapılır. Rengi genelde bordodur. Ön kısmı “penes” denilen küçük altınlarla ve gümüşlerle sırmalı şekilde süslüdür. Alınlık denilen küçük altınlar fesin ön kısmına yan yana dizili şekilde takılır.

• **Gırap:** İnce canlı renkli, değişik renkli olan bir kumaştır. Uzunlukları 2-2.5 m. olabilir. Başa orta kısmından örtülür. İki veya üç tane takılır. Gelinlerde bu sayı artar, beş ile yedi arasında değişir.

• **Siyah Yazma:** Bu yazmalar özenle oyalanır. Yazma üçgen şeklinde katlanır. Gırapları üzerine, alın üzerine bağlanır. İncilerle süslenmiş bir takı üzerine yerleştirilen baş altınları altına takılır.

• **Baş Altını:** Yörede, Sandıklı altını, 20'lik altını da denir. En az 15 tane 20'lik altını (gerçek altın) ve altın boncuğu ile domino veya naylon bobinlerle dizilir. Kaytan ipi üzerine altın boncuğu ile dizilir. Günümüzde altın boncuğu bulunmadığı için inci boncuk ile yapılır. Koyun yününden eğrilip, sapanla ip örülüp kaytan yapılır. Günümüzde nakış orlonu da kullanılmaktadır.

• **Ciya:** Turna, kartal tüylerinden toplanıp doğal boya ile boyanır. Bir ciya yapmak için 4-5 kuşun kanatlarındaki tüylerden toplamak gerekir. Bu tüyler mavi, kırmızı, sarı, yeşil renklerde doğal boya veya hazır boyalara batırılıp çıkarılır. Boyadan çıkarılan tüyler iplere asılıp kurutulur. Renkli kumaş parçası üzerine tüyleri sıralayıp iğne iple dikilir. Araya bez konularak tüyler üst üste konup dikilmektedir.

• **Ak Heril:** Ak heril, ipek tül üzerine pul işlemeli bir örtüdür. Bu örtüyü kendileri el tezgahlarında yapay ipek iple dokuyarak, üzerine pullarla işlerler ya da dışardan hazır alıp pullarını yine kendileri işleyerek hazırlarlar. Heril, duvak görevi görerek, yüzü örtecek biçimde önde durur.

3.1.2. Sırta Giyilenler

Göynek, İç gömlek (zıbın), içlik (sıkma), iç don (top don), şalvar (bol don), bağırık (yakalık), üç etek, peştamal, acem şalı, cepken (kepe), delme yelek, şal kuşak, önecek.

• **Göynek:** İnce, yumuşak bezlerden yapılır. Gömleklik bezler düz beyaz veya beyaz üzerine kırmızı, mavi, sarı renklerle ince çubuklu olarak dokunur ve takım giysilerini tamamlar. Tenin üzerine giyilir.

Üç eteği tamamlayan bir giysi olan göynek, ipek veya bürümcek denilen değerli bir kumaştan dikilmektedir. Genelde bürümcek bez göynek denilen bu göyneğin kumaşını kendileri el tezgahlarında dokumaktadırlar. Bir kilo pamuk ipi (kırklı ipi) ile bir kilo ipek ipi karıştırılıp, çözgü ipi pamuk, atkı ipleri ise ipek olarak dokunan göynek, 2,5 m.'den kalça hizasına kadar yapılmaktadır. Dokunan kumaştan bir kol boyu çıkarılıp geriye kalan kumaş ikiye bölünerek yaka açıklığı verilir, 15 cm.'e kadar çıt çıt veya

düğme ile kapama yapılır. Yakası, etek ucu ve kol uçları iğne oyası, pul oyası veya boncuk oyası ile süslenmektedir.

- **Sıkma (Zıbın-İçlik):** Gömleğin üstüne giyilir, düz, basit bir işçiliği vardır. Bluzun göğüs altında lastik vardır. Bazı yerlerde sıkma yerine bartlak (yakalık) giyilir. Boyun ve göğüs altına bağlanan bir tür önlüktür. Arkadan bağlanıldığı gibi önden çıt çıtlı da olabilir.

Şekil 2: Osmanlı İmparatorluğu Burdur kadın giysilerinden sıkma

- **İç Don:** Şalvarın altına giyilir. Bol basmadan veya satenden yapılır. Top don da denilmektedir.

Şekil 3: Osmanlı İmparatorluğu kadın iç giysilerinden iç don

- **Bağırılık (Bağırdak):** Sıkmanın üzerine özel desenli ve işlemeli olarak, göğüsleri kapatacak şekilde kolsuz olarak giyilir. Boyundan giyilen bir önlüktür

Şekil 4: Osmanlı İmparatorluğu Burdur kadın giysilerinden bağırılık

• **Üçetek (Henteri-Ferace-Sefahi):** “Yakası ‘V’ biçiminde, kolları bol, belden aşağısı biri arkada, ikisi önde olmak üzere üç dilimli giysidir.” “Eteklerin yanları bele kadar yırtmaçlı önü açık, belden tek düğmeli veya belden bir karış yukarı kadar olan kısmı kapalı, etekleri yerken ir denecek kadar uzun entarilerdir”.

Eskiden giyilen entari çeşitlerinden biride üçetektir. Biçimi itibari ile üçetek şeklinde olduğu için bu isim verilmiştir. Sarayda bulunan cariyeler yaz ve kış ince gömlek üzerine üçetekli entari giyerler, hırka giymekten memnun oldukları için soğuğa dayanamayanlar arka etekleriyle omuzlarını örterlerdi. Kalfalar üçetekli entari altına topuklarına kadar bol paçalı şalvar giyerlerdi.

Üçeteğin belden aşağısı üç dilim halindedir. Dilimlerin kenarı, tığ-dantel işi ile işlenmiştir. İpek kadife veya desenli kumaşlardan yapılır. Bunun etrafı işlemeli ve dilimlidir. Kollar uzun ve geniş olur. Üç eteğin ön uçları arkadan toplanır.

• **Şal Kuşak (Acem Şalı):** Üçeteğin altına ve üstüne bağlanabilir. Kadınların kuşakları daha küçük boydadır ve gevşek şekilde bağlanır. Bağlanış şekli özel olup erkek kuşağından daha küçüktür. İpektendir, büyük poşu şeklindedir. Bu kuşak rengarenk desenli olup aynen kuşak gibi bağlanır.

• **Cepken:** Kadifeden olup üzeri Türk Osmanlı motifleriyle süslüdür. Hakim olan renkler koyu bordo, mavi ve siyah renklerdir. Diğer canlı renkler olabilir. Süsler, gümüş sim sırma ile işlenir.

• **Şalvar (Bol don):** “Bedenin belden aşağısını örten, bele bir uçkurla bağlanan bol ağıl kadın giysisidir”. İran’da ortaya çıktığı sanılan şalvarın, İran’da ipek, Mısır’da beyaz ketenden yapılanları değerli sayılırdı. Şalvar, Türkiye’de pantolonun yaygınlaşmasına değin kullanılmıştır. Bu günde doğu ve güneydoğu Anadolu’da halen giyilmektedir. Şalvarlar, ipek, kadife, pazen, atlas, çuha gibi çeşitli kumaşlardan yapılır. Cep ağızları ve paça kenarları şeritlerle süslenir. Paçalı ve paçasız, yarı açık veya tam açık apışlı olmak üzere dört çeşidi vardır. Üçeteğe uygun ipek, saten veya kadife kumaştan yapılır. Sarı, pembe, mor, yeşil ve uygun renklerde hakimdir. Genelde bol olarak yapılır. Parça kısmı sıkmak olarak bilekten bağlanır.

• **Önecek (Şiveyle Öncek):** Şal kuşağın veya direm kuşağın-kuşak görünecek şekilde- altından dizlerin altına gelecek şekilde belden özel bir kolon ile bağlanır. Kolon uçlarına koza, boncuk takılabilir.

Şekil 5: Osmanlı İmparatorluğu Burdur kadın giysilerinden önecek.

3.1.3. Ayığa Giyilenler

• **Yün Çorap:** Beş çorap şişiyile özel olarak beyaz koyun yününden yapılır. Üzeri renkli veya beyaz iplikle çeşitli renk veya desenlerle süslenir. Bu süs ve desenlere sığır sidiği, sıçan dişi, koyun dilimi, karpuz çekirdeği, sarhoş bacağı gibi adlar verilir.

• **Çarık:** Bilekten dolamalı, şaplanmış manda veya öküz derisinden yapılır. Bilekten özel olarak bağlanır. Aksesuar olarak;ponponlu kemer ve gümüş kemer takılır. Ayrıca deriden yapılmış çok ince tabanlı “yemeni” de giyilebilir.

3.1.4. Takılar

Gümüş tokalı takılar, beşibiryerde, saç.

Doprin ortada yanlarda çeyrek altınlar bulunan beşibiryerde diye tanımlanan kaytan ipine dizilmiş altın takı boynuna takılır. Bele gümüş takılı kemer takılır. Üçeteğin üstüne, görülecek şekilde takılır. Ponponlu kemer de takılabilir (Anonim; 2007).

Şekil6: Gümüş Takılar

4. Burdur'un Yöresel Kadın Giysilerinde Kullanılan Kumaş ve Malzemeler

• **Atlas (Saten):** Düz renkte parlak bir kumaştır. Günümüz saten kumaş türlerini andırır. İç gömlekte kullanıldığı gibi bindallı işleminde de kullanılmaktadır. Eskiden çoğunlukla kadın giyiminde kullanılırdı. Yedi ayaktan yukarı tezgahlarda dokunur. Düz ve münakkaş olarak iki türdür. Bunlarda da dokumunda kullanılan malzeme ve işçiliklerine göre, ala ve edna olarak iki kısma ayrılır. En güzelleri İstanbul'da işlenmiştir. Gerek düz ve münakkaş olanlardan adları bilinenleri şunlardır. Surmai, elvani, gülnumi, mermeri, mertebani, firengi. Günümüzde Saten olarak isimlendirilir. Saten armürü, kare biçimindeki raporu, birinci atkı için ilk ipliğin kaldırılıp diğerlerinin indirilmesiyle ve aynı işlemin her karesinde birden büyük bir atlama yaparak diğer bütün atkılar için tekrarlanması ile elde edilen armürdür.

• **Krep:** Kadın başörtüleri yapılan bir tür ince iplik dokumadır.

• **Kadife:** Malzemesi ve desenleri bakımından çok çeşitleri vardır. İpek veya adi ipek, düz olanı (sade), desenlisi (münakkaş), atkısı ipek olanı (may)dır. Tüm cepkenlerin işlemesi kadife kumaşandır. Çözüğü ve atkısı ipektan olan havlu kumaş atkısında klaptan bulunanına telli kadife denir. Kadifenin havı, esas çözgülerinin arasında olan fazla çözgülerden yapılır. Bunlar kumaşın yüzüne atkının bulunduğu yerlere yerleştirilen teller vasıtasıyla çekilip çıkarılır, sonra düzenlenir.

• **Bürümcük:** Atkısı ve çözgüsü çok iyi büküldüğünden dokuma kıvrımlı ve yumuşak olur. Genellikle beyaz ve krem rengindedir. Beyaz çözgü telleri arasına, pamuk ipliği karıştırılmışsa, dokuma biraz daha sert olur. Bu tür bürümcüklere hilali denir. Kadın giysilerinde iç gömleği olarak kullanılır. Düz ve kıvrak olarak iki türdür. Kadın ve erkek iç giyimine ait çamaşırlar, kadın elbiseleri, yatak çarşafı bürümcük ile yapılırdı. Bazıları tamamıyla ipektir, bazıları ise pamuk karıştırılarak dokunurdu. Çeşitli işlemlerin yapılmasına elverişli olanlarının dokuma malzemesine klaptan ve telde katılırdı.

• **Amerikan Bezi:** Atkı ve çözgüleri pamuk ipliğinden, bez ayağı tekniği ile dokunmuş tekstil ürünü. Çözgü ve atkısında genellikle 12 numara iplik kullanılır. Dokunduktan sonra ağartılmaz. Halk arasında iç ve dış yatak ve yastık yüzü olarak kullanılır. Basma hâline de getirilebilir.

• **Kaytan:** Sırmalı kaytan gevşek dokunmuş, üzerine sırma işlenen, saç örgüsü şeklinde bir kordondur. Kol ağzında kullanılır. İpek yada sırmadan,

çapraz balık sırtı örülmüş, ortası yivli şerit. (Beypazarı kaytanı: Altı kırmızı, üstü beyazdır; İzmir kaytanı: Altı pamuk, üstü beyaz simlidir).

• **İpek:** İpek böceğinin ürettiği maddeden elde edilen iplik yada kumaş. İpek böceklerinin ve pulkanatlılar başta olmak üzere kimi böceklerin ipek salgı bezlerinden çıkardıkları yapışkan bir maddedir. İpeğin, güç elde edilmesi ve bu yüzden az miktarda kumaş üretilebilmesi nedeniyle ipekli kumaşların ilk örnekleri hükümdarlar ve saraylılar tarafından kullanıldı. Dokumacıların hükümdarlara hünelerini göstermek üzere uyguladıkları yeni teknikler dokumanın değerini artırmak için kullandıkları altın ve gümüş teller, ipekli kumaşların değerini artırmak yanında dokumacılık sanatının gelişmesine katkıda bulunmuştur.

• **Telli:** Bez dokumasında parlak teller bulunan kumaş. Osmanlılar döneminde altın, gümüş tellerle dokunulanları vardı. Sonradan altın, gümüş taklidi teller kullanılmıştır.

5. Burdur'un Yöresel Kadın Giysilerinde Kullanılan İşleme Ve Süsleme Teknikleri

İşleme, tekstil eserlerinde çeşitli süsleme teknikleri içersinde önemli bir yere sahiptir ve ister iğne ile ister tığ ile bir çok farklı kumaş, hatta deri üzerine, çeşitli ipliklerle yapılan bir süsleme sanatıdır (Sürür; 1976, 7). İşlemelerde iğneye geçirilen ipliğin kumaşın üstünde ve altında yönlendirilmesiyle oluşan ipliğin uygulanma biçimleri, iğne teknikleri, kullanılan araç gereçler ve işleme özelliğine göre işleme teknikleri olarak adlandırılmaktadır. Yapılan araştırma ve incelemelerde elde işleme örtülerde hesap işi, Antep işi, Türk işi, Maraş işi, aile tipi nakış makinelerinde işlemeli örtülerde beyaz iş, Türk işi, kum iğnesi, aplike, Suzeni, kordon tutturma iğnesi bilgisayarlı nakış makinelerinde işlemeli örtülerde aplike, beyaz iş, basit nakış iğneleri, Çin iğnesi, kanava, kum iğnesi, Türk işi, ithal işlemeli örtülerde dantel angles, rahibe işi, kanava, basit nakış, iğneleri, beyaz iş ve Çin iğnesi tekniklerinin yoğun olarak uygulandığı görülmüştür (<http://www.evdose.com/tur/hobi/hob0059.html>, 01.07.2007).

Burdur yöresel kadın giysilerinde genellikle Kordon tutturma (blonya iğnesi) tekniği, dival tekniği (Maraş işi) kullanılmış, buna ek olarak kum iğnesi, sarma, iğne ardı tekniği de uygulanmıştır.

• **Kordon Tutturma (Blonya iğnesi):** Kordon tutturma , desen özelliğine ve uygulanacak yere göre kordonun, ince iplikle elde veya makine da tutturularak yapılan bir nakış çeşididir. Elde yapılan Kordon tutturma işi eski Türk işlemelerinde çok görülmektedir. Bu işin en güzel

örnekleri bindallı, cepken, şalvar ve benzeri yerlerde görülmektedir.

Kordon tutturma işi desenin içini tamamen dolduracak şekilde kordonları yan yana tutturularak uygulandığı gibi kenar sularında tek sıra olarak ta uygulanabilir. Mümkün olduğu kadar birbirini izleyen desenler tercih edilmektedir. Elde kordon tutturma da desen, kumaşın yüzüne çizilerek, makine da ise kumaşın tersinden çizilerek uygulama yapılır. İşin esas yüzü işlemenin altta kalan kısmıdır.

Kordon tutturma işi başlı başına uygulandığı gibi aplike, astragan işi, beyaz işi, antep işi ve benzeri nakış çeşitleri ile birlikte de uygulanabilir. Uygulamadaki kolaylık, kullanışlılık, zamandan tasarruf ve sonucun başarılı oluşu, bu işin yaygın ve geçerli hale gelmesini sağlamaktadır (<http://ismek.ibb.gov.tr/portal/bransicerik.asp?icerikID=186&BransCode=10,01.07.007>).

• **Dival İşi:** Dival işinin Maraş işinin yanı sıra Sırma işi Mukavva işi, Bastırma ve Tepebaşı gibi değişik isimleri de vardır. İşleme tekniğine uygun olarak çizilmiş desen, özel kartondan oyularak hazırlanır. İki iplik sistemi ile çalışılır. Üstte çok katlı sırma veya sim, altta balmumu ile mumlanmış ipek veya sağlam pamuklu iplik kullanılır. Tek yüzlü işlemelerdendir. Yüzden sarma, tersten hristo teyelini andıran bir görüntüdedir. Üst iplik alttan, alt iplik üstten görünmez. “Biz” (Tahta saplı sivri uçlu bir araç) yardımıyla kumaş ve karton delinerek iğnenin alttan üste ve üstten alta geçmesi sağlanarak işlenir. Alt ve üst ipliklerin düğümlemesi desenin kenarında ve kumaş arasında kalır. Üst iplikler ince ve çok sayıdadır. Düz, verev, yarmalı kabartma biçimi sarmaların uygulandığı Maraş işinin kendine özgü, balık sırtı, hasır iğne gibi iğneleri de vardır. Kullanılan desenler ise genellikle doğadan yararlanılarak çizilmiştir (<http://www.perdeciler.com/makale.php?id=62>, 01.07.2007)

6. Burdur Müzesindeki Yöresel Kadın Giysilerinin Günümüzdeki Durumu

Burdur yöresel kadın giysileri, tarihî evler olan Taş oda ve Bakî bey Konağı'nda mankenler üzerinde ve vitrininde sergilenmektedir.

Şekil 7: Fes

Şekil 8: Üçetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Saten kumaş.

Tanımı: Kırmızı zemin üzerine simle işlenmiş yapraklar ve stilize gül motifi bulunmaktadır.

Şekil 9: Üçetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Bordo zemin üzerine simle sarma yapılmış yapraklar ve çiçek motifleri bulunmaktadır.

Şekil 10: Üçetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Saten kumaş.

Tanımı: Fıstık yeşil zemin üzerine simle işlenmiş ve kırmızı çiçek motifleri bulunmaktadır.

Şekil 11: Üçetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Alaca Kumaş.

Tanımı: Mor beyaz çizgiler ve etek uçlarına, kol ve ön yakaya siyah iple işlemeler bulunmaktadır.

Şekil 12: Ü çetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Alaca Kumaş.

Tanımı: Mor beyaz çizgiler ve etek uçlarına, kol ve ön yakaya siyah iple işlemler bulunmaktadır.

Şekil 13: Ü çetek

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Alaca Kumaş.

Tanımı: Mor beyaz çizgiler ve etek uçlarına, kol ve ön yakaya siyah iple işlemler bulunmaktadır.

Şekil 14: Üçetek.

Adı: Üçetek entari.

Maddesi: Alaca Kumaş

Tanımı: Mor beyaz çizgiler ve etek uçlarına, kol ve ön yakaya siyah iple işlemler, ayrıca cep üzerinde de bu işlemlerden bulunmaktadır.

Şekil 15: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Mor zemin üzerine sarı simle (klaptan) dival tekniği kullanılmış, işlemlerde barok etkisi görülmektedir.

Şekil 16: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Kırmızı zemin üzerine sarı simli sutaşı işleme.

Şekil 17: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Mor zemin üzerine sarı simle klaptan ve dival tekniği kullanılmış işlemlerde barok etkisi görülmektedir.

Şekil 18: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife Kumaş.

Tanımı: Kırmızı zemin üzerine sarı simli sutaşı işleme.

Şekil 19: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Mor zemin üzerine sarı simle klaptan ve dival tekniği kullanılmış işlemelerde barok etkisi görülmektedir.

Şekil 20: Cepken

Adı: Cepken.

Maddesi: Kadife kumaş.

Tanımı: Patlıcan Moru zemin üzerine sarı simle bükme ve sutaşı teknikleri kullanılmıştır.

Şekil 21: Önecek

Şekil 22:Kuşak

Şekil 23: Kuşak

Adı: Kuşak.

Maddesi: Keten kumaş.

Tanımı: Keten kumaş üzerine pembe, yeşil, turuncu ve mor renklerinden oluşan özgün tasarım sarma tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Şekil 24: Kuşak

Adı : Kuşak.

Maddesi : Keten kumaş.

Tanımı : Keten kumaş üzerine pembe, yeşil, turuncu, kırmızı, mavi, mor renkleri kullanılmıştır. Çiçek desenlerin aralarına siyah ve simden tohum işi, sarma tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Şekil 25: Kuşak

Adı: Kuşak.

Maddesi: Simli dokuma.

Tanımı: Sarı ve Gümüş simle beraber şeritler ve balık sırtı desenleri kullanılarak dokunmuştur.

Şekil 26: Kuşak

Adı : Kuşak.

Maddesi: Keten kumaş.

Tanımı: Sarı sim, sıklamen, kırmızı, mavi tonları beraber kullanılarak çiçek, dal ve özgün tasarımla birlikte kumlama, sarma, iğne ardı tekniği ile yapılmıştır.

Arka

Ön

Şekil 27: Gecelik

Adı: Gecelik.

Maddesi: Dokuma ve ipek.

Tanımı: Yavruağzı ipekli kumaş üzerine kendinden çizgili; yaka, ön ve arka roba üzerinde ipekli tül işleme kullanılmıştır.

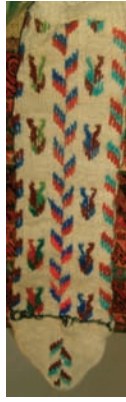

Şekil 28: Gelinlik

Adı: Gelinlik.

Maddesi: Dokuma , saten ve dokuma.

Tanımı: Kına gecesi giysisi olup, ayrıca gelinlik olarak ta kullanılmaktadır. Üçetek, cepken, şalvar ve şal kuşaktan oluşmaktadır.

Şekil 29: İşlemeli (erişli) yün çorap

Şekil 30: Çarık

Sonuç

Türk giyim, aksesuar, dokuma ve işlemleri çok zengindir. Anadolu'da geleneksel yaşamı sürdüren toplulukların yüzyıllar boyunca kendi dil, kültür ve beğenileriyle oluşturup yaşattıkları Türk halk kültürü ve sanatı, küreselleşmenin doğurduğu; Toplumsal değişimlerden kaynaklanan yaşam

biçimi, bilim, teknik ve teknolojideki ilerlemeler aracılığıyla, geleneksel özelliklerinin kaybolması tehlikesiyle karşı karşıyadır. Türkiye'nin giyim sanatında sahip olduğu zengin kültürel değerlerin, farklılaşma ve katma değer yaratma fırsatı olarak ele alınabilmesi halinde, önemli bir ekonomik kaynak yaratılabilir. Bu anlamda Burdur' da da yöresel özellikler taşıyan giysi kültürü konusunda yöre halkını bilinçlendirmek, onların koruma konusuna olumlu katkı ve katılımlarını sağlamak gerekmektedir.

Türkiye etnografik eserler açısından zengin olmasına rağmen, Türkiye müzelerinde etnografya bölümleri diğer bölümlere göre daha az ilgi görmektedir. Gerek ödenek yetersizliği gerekse ödeneğin yanlış kullanımı eser çeşitliliğini azaltmıştır. Ayrıca, müzelerde restorasyon ve konservasyon konularında yetersiz kalındığı gözlenmiştir. Bu alanda yetişmiş insan gücünün azlığı yada bürokratik bir takım engeller dolayısı ile istihdam edilmeyişi kültürümüzü sadece sergilenebilir ve korumada kısıtlı hale getirmiştir.

Bir başka unsur ise esertanıtımının yetersizliğidir. Özellikle araştırmacılar için gerekli olan esere ait envanter bilgileri uzman kişilerce anlaşılır bir dille, eksiksiz yazılmalı ve esere ait fotoğraf kesinlikle eklenmelidir.

Her geçen gün yeni adımlar atan, sanayileşen toplumumuzda el üretimi de aynı hızla azalmaktadır. Kültürümüzün birer parçası olan el sanatları günümüzde korunup bir kısmı canlandırılmaya çalışılmakta ancak bu çabaların kurumsal olmadığı genelde bireysel kaldığı gözlenmektedir. Araştırmada ayrıca müzelerimizde, kültürümüzün korunması amacıyla, sergileme ve depolama, restorasyon ve konservasyon konularında daha bilimsel ve ayrıntılı çalışması gerektiği kanısına da varılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Anonim, (2007), Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tanıtım Katalogu ve CD'si, Burdur.
2. Sürür, A; (1976), **Türk İşleme Sanatı**, İstanbul.7.
3. (<http://www.burdurturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx>, 29.06. 2007)
4. (<http://www.evdose.com/tur/hobi/hob0059.html>, 01.07.2007)
5. (<http://ismek.ibb.gov.tr/portal/bransicerik.asp?icerikID=186&BransCode=10,01.07.007>)
6. (<http://www.perdeciler.com/makale.php?id=62>, 01.07.2007)